

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2002/102

Karar Sayısı : 2002/53

Karar Günü : 6.6.2002

Resmi Gazete tarih/sayı: 20.8.2002'de tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu

İTİRAZIN KONUSU:13.4.1994 günlü, 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" un 6. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 7., 8., 9. ve 87. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Radyo ve televizyon yayın izni ve lisansı alabilmek için "ulusal güvenlik belgesi" verilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağı olan Radyo ve Televizyon Kuruluşlarına Kanal veya Frekans Tahsis Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri İle Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliği'nin 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, 3984 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 7., 8., 9. ve 87. maddelerine aykırılığı savıyla iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZ KONUSU KURAL

13.4.1994 günlü, 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" un 6. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrası şöyledir:

"Madde 6- Üst Kurul, basın, yayın, iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yükseköğretim görmüş, Devlet memuru olma niteliğine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin, dördü muhalefet partilerinin göstereceği adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen dokuz üyeden oluşur."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu yasa kuralı ve dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 294 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa veya kanun hükmünde kararname hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince

açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenilen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda bakılmakta olan dava, radyo ve televizyon yayın izni ve lisans alabilmek için "ulusal güvenlik belgesi" verilmesi isteminin reddine ilişkin işlem ile bunun dayanağını oluşturan Radyo ve Televizyon Kuruluşlarına Kanal veya Frekans Tahsisi Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri ile Yayın Lisansı ve İzni Yönetmeliğinin 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (c) bentlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun' un 40. maddesinde, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun ve teşkilatının çalışma esas ve usulleri, kanal ve frekans tahsisi şartları ve ihale usulleri ile telif ve yapımcı haklarını koruma esas ve usullerinin Üst Kurul tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenleneceği, bu yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır. Üst Kurulca anılan maddeye dayanılarak çıkarılan ve 3.2.1999 tarihli ve 23600 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle kimi maddelerinin yanısıra adı da Radyo ve Televizyon Kuruluşlarına Kanal veya Frekans Tahsisi Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri ile Yayın Lisansı ve İzni Yönetmeliği olarak değiştirilen Yönetmeliğin başvuru için gerekli belgeler başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile yayın kuruluşlarının ortaklarıyla, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, denetleme kurulu başkanı ve üyeleri ile sorumlu müdürleri hakkında Başbakanlıktan "ulusal güvenlik belgesi" ve (e) bendi ile de bentte sayılan kişilerin kimi suçlardan hüküm giymemiş olduklarını gösterir belgelerin alınması zorunluluğu getirilmiştir.

3984 sayılı Yasa'nın itiraz konusu 6. maddesinin birinci fıkrasında da Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun, basın, yayın, iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yükseköğretim görmüş, Devlet memuru olma niteliğine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin, dördü muhalefet partilerinin göstereceği adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce seçilen dokuz üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerinin nitelikleri ile seçimlerine ilişkin bu kuralın Danıştay'da bakılmakta olan davada, uygulanacak kural kabul edilebilmesi için bu hususlarla ilgili bir uyumsuzluğun bulunması ve söz konusu kuralın da uyumsuzluğun sona erdirilmesine olumlu ya da olumsuz katkı sağlayacak nitelikte olması gerekir. Danıştay'da görülmekte olan davada, üst kurulun oluşumu ve üyelerinin nitelikleriyle ilgili bir uyumsuzluğa yer verilmemiş olması karşısında, dava konusu kuralların yer aldığı yönetmeliğin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nca hazırlanmış olmasının, Üst Kurul'un oluşumuna ilişkin kuralı uygulanacak kural haline getiremeyeceği açıktır.

Bu durumda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun oluşumuna ilişkin itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanma olanağı bulunmadığından başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Bu görüşlere Yalçın ACARGÜN, Aysel PEKİNER ve Tülay TUĞCU katılmamışlardır.

IV- SONUÇ

13.4.1994 günlü, 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun"un 6. maddesinin birinci fıkrası, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin davada uygulayacağı kural olmadığından, bu fıkra ile ilişkin itiraz başvurusunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Yalçın ACARGÜN, Aysel PEKİNER ve Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 6.6.2002 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Nurettin TURAN	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Aysel PEKİNER	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye		Üye
Ahmet AKYALÇIN		Enis TUNGA

KARŞIOY YAZISI

Radyo ve televizyon yayın izni ve lisansı alabilmek için yapılan "ulusal güvenlik belgesi" başvurusunun reddine ilişkin işlem ile dayanağı Radyo ve Televizyon Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliği'nin değişik 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu Yönetmeliği çıkaran Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nu belirleyen 3984 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin birinci fıkrasını Anayasa'nın başlangıç hükümleri ile 2., 7., 8., 9. ve 87. maddelerine aykırı bularak iptali istemiyle başvurmuştur.

İşlem ve dayanağı yönetmeliğin hukuka uygunluğunun denetimi yapılırken Yüksek Mahkeme, yönetmeliği çıkaran Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun oluşumuna ilişkin 3984 sayılı Yasa'nın 6. maddesi öngörülen Kurul üyelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilmesinin Anayasa'ya aykırılığı kanısına ulaşmıştır.

İdarî yargılama usulüne göre, idarî işlemler ile genel düzenleyici işlemlere karşı iptalleri istemiyle açılan davalarda yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırılık bulunup bulunmadığı re'sen inceleme yetkisi kullanılarak saptanır. İdarî işlemlerin yetkili organlarca kurulması veya düzenlenmesi gerektiğine ilişkin kurala göre yargılama

Esas Sayısı : 2002/102
Karar Sayısı : 2002/53

evresinde öncelikle yetki konusunun incelenmesi zorunludur. Kamu hukuku alanında "yetki"nin, hukuka uygunluğunun araştırılması kamu düzenini korumanın önkoşuludur. Bu nedenle, Yüksek Mahkeme dava konusu Yönetmeliği çıkaran Kurul'un oluşumunu düzenleyen yasa kuralının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına ulaşmıştır.

Açıklanan nedenle, başvuran Mahkeme'nin bu konuda yetkili olduğu görüşü ile çoğunluk kararına karşıyız.

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Aysel PEKİNER

Üye

Tülay TUĞCU